

Kustantaja: Taloustieto Oy

Painopaikka: Unigrafia Oy, Helsinki 2014

ISBN 978-951-628-597-2

ISBN 978-951-628-598-9 (PDF)

Esipuhe

Verot ovat maailman ikävin teema, josta syntyvät kaikkein värikkäimmät keskustelut. Tuloverot tunnemme ja kunta-veron korotukset kuumentavat sanomalehden yleisönosaston. Mutta välilliset verot, sosiaaliturvamaksut ja valmisteverot tunnemme huonommin. Ja mitä on ajateltava palosuojamaksusta, pilkintämaksusta tai lästimaksusta?

EVA julkaisi vuonna 2011 ensimmäisen painoksen faktakirjasta *Hyvinvointivaltio numeroina*. Halusimme koota yksiin kansiin olennaisen perustiedon yhteiskunnan kulueristä. Pienestä teoksesta tuli suuresti suosittu, ja oli luonnollista kysyä seuraavaksi: Entäs ne tulot?

Verojen kirja kokoaa yhteen hyvinvointivaltion saatavat. Sen tehtävä on asettaa eri verotyypit mittasuhteisiinsa. Se kertoo, onko Suomi himoverottajan paratiisi vai onko verotus aidosti keventynyt. Minkä veron suhteellinen osuus on kasvanut ja onko joukossa maksuja, joiden turpoamista emme ole havainneet?

Verojen kirjan on koonnut Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen tutkija Hannu Kaseva. Häntä ovat auttaneet merkittävästi Tilastokeskuksen yliaktuaari Niina Suutarinen (nykyään Veronmaksajain Keskusliitossa), valtiovarainministeriön finanssisihteerit Jukka Mattila ja Veli Auvinen, verohallinnon ylitarkastaja Ilkka Karjalainen sekä Veronmaksajain Keskusliiton pääekonomisti Mikael Kirkko-Jaakkola.

Esitän kaikille parhaat kiitokseni. Verojen kirja on merkittävä työ, joka tekee seuraavasta veroväittelystä selvästi paremman ja asiantuntevamman.

Helsingissä 15. tammikuuta 2014

Matti Apunen

Johtaja

EVA

Sisältö

Julkisyhteisöjen kokonaistulot	4
Julkisyhteisöjen tulojen lähteet 1975–2011	5
Julkisyhteisöjen verotulojen ja veronluonteisten maksujen kehitys 1975–2011	6
15 merkittävintä verotulojen lähdettä 2011	7
Julkisyhteisöjen markkinatulojen kehitys 1975–2011	8
Julkisyhteisöjen muiden tulojen kehitys 1975–2011	9
Verot ja veroluonteiset maksut	10
Välittömien verojen kehitys 1975–2011	11
Kotitalouksien välittömät verot valtiolle 1993–2011	12
Kotitalouksien välittömät verot kunnille 1993–2011	13
Kotitalouksien kiinteistöveron sekä perintö- ja lahjaveron kehitys 1993–2011	14
Kotitalouksien muiden omaisuusverojen kehitys 1993–2011	15
Yritysten ja yhteisöjen välittömien verojen kehitys 1993–2011	16
Sosiaalivakuutusmaksujen kehitys 1975–2011	17
Väliolisten verojen kehitys 1975–2011	18
Energian ja ajoneuvojen valmisteverojen kehitys 1975–2011	19
Haittaverojen kehitys 1975–2011	20
Muiden tulojen kehitys 1975–2011	21

Keskeiset verokannat	22
Kotitalouksien tulovero- ja sosiaalivakuutusmaksukannat 1976–2011	23
Kotitalouksien kulutus-, pääomatulo- ja kiinteistöverokannat 1976–2011	24
Työnantajan verokannat 1976–2011	25
Keskeiset veroasteet	
Pieni-, keski- ja suurituloisen palkansaajan tuloveroasteet 1980–2011	27
Tulonsaajien maksamat verot tuloluokittain 2011	28
Kotitalouksien veroaste 1975–2011	29
Kotitalouksien sosiaalivakuutusmaksuaste 1975–2011	30
Kotitalouksien kulutusveroaste 1975–2011	31
Esimerkkejä kulutusveroista tietyissä tuotteissa 2012	32
Yritysten ja yhteisöjen tuloveroaste 1975–2011	33
Yritysten ja yhteisöjen sosiaalivakuutusmaksuaste 1975–2011	34
Kansainvälistä vertailua	35
Julkisyhteisöjen tulojen jakauma eräissä EU-maissa 2011	36
Kansantalouden veroaste eräissä EU-maissa 1980–2011	37
Palkansaajan verokiila eräissä EU-maissa 2000 ja 2012	38
Palkansaajan korkein rajaveroaste eräissä EU-maissa 2000 ja 2012	39
Yleinen arvonlisäverokanta eräissä EU-maissa 2000 ja 2013	40
Yritysten ja yhteisöjen tuloverokanta eräissä EU-maissa 2000 ja 2013	41
Pörssiosinkojen verokanta eräissä EU-maissa 2000 ja 2012	42
Liite: Julkisyhteisöjen tulot vuonna 2011	43

Julkisyhteisöjen tulot

Veroilla rahoitetaan julkisyhteisöjen eli valtion, kuntien ja sosiaaliturvarahastojen (mm. työeläkelaitokset) toimintaa. Verot jaetaan välittömiin ja välillisiin veroihin niiden maksurasituksen mukaan.

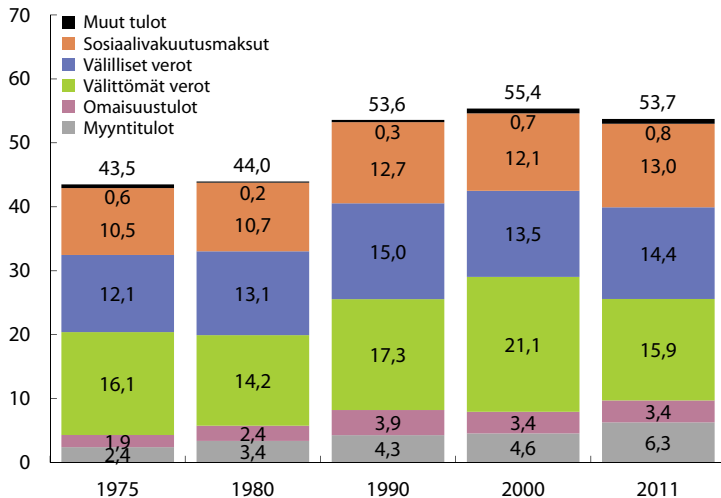
Välitön vero peritään suoraan henkilöltä tai yritykseltä. Välittömiä veroja ovat esimerkiksi valtion tulovero, kunnallisvero ja perintövero (ks. s. 11).

Välillinen vero siirtyy henkilöltä tai yritykseltä kuluttajan maksettavaksi osana tavaroiden ja palvelujen hintaa. Välillisiä veroja ovat arvonlisävero ja valmisteverot (s. 18).

Veronluonteisiin pakollisiin maksuihin luetaan myös sosiaalivakuutusmaksut (s. 17), kuten työeläkevakuutus-, sairausvakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksut. Niillä rahoitetaan sosiaaliturvasta ja esimerkiksi eläkkeistä huolehtivien sosiaaliturvarahastojen, kuten Kansaneläkelaitoksen, työeläkeyhtiöiden, työttömyyskassojen ja sairauskassojen toimintaa.

Kolmas julkisyhteisöjen tulonlähde ovat markkinatulot (s. 8), joihin luetaan myyntitulot, omaisuustulot ja palvelumaksut. Niitä valtio ja kunnat hankkivat harjoittamalla liiketoimintaa ja tuottamalla palveluja.

Julkisyhteisöjen tulojen lähteet 1975–2011 (prosenttia BKT:sta)

Valtiot, kunnat ja muut julkisyhteisöt rahoittavat valtaosin toimintansa veroilla ja sosiaalivakuutusmaksuilla. Lisäksi ne saavat myyntituloja liiketoiminnastaan ja omaisuustuloja sijoituksistaan.

Julkisyhteisöjen tuloja kasvatettiin voimakkaasti vuosina 1980–1990, kun julkisia palveluja ja sosiaaliturvaa laajennettiin. Vuonna 2011 niiden tulojen osuus bruttokansantuotteesta oli 54 prosenttia.

Verojen osuus bruttokansantuotteesta on laskenut. Sosiaalivakuutusmaksujen, kuten työeläkemaksujen, osuus taas on kasvanut. Vielä nopeammin ovat kasvaneet myynti- ja omaisuustulot.

Lähde: Tilastokeskus.

Julkisyhteisöjen verontulojen ja veroluonteisten maksujen kehitys 1975–2011 (indeksi, 1975=100)

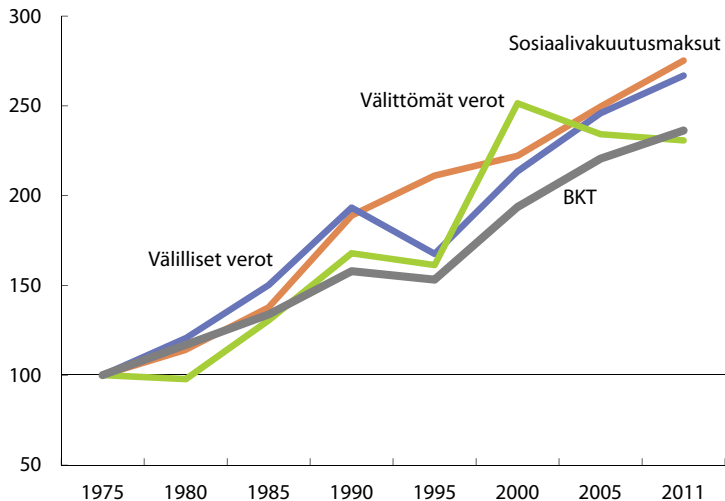
Välillisten verojen eli arvonlisä- ja valmisteverojen tuotto on reaalisesti kohonnut BKT:ta nopeammin. Sosiaalivakuutusmaksujen kasvu johtuu mm. työeläkevakuutusmaksujen korotuksista.

Välittömien verojen, kuten tulo-verojen, osuus on pysynyt vakaana. Niiden tuotto yleensä laskee taantumisissa (kuten 1992–1994 ja 2008–), kun työllisyys ja yritysten kannattavuus heikkenevät.

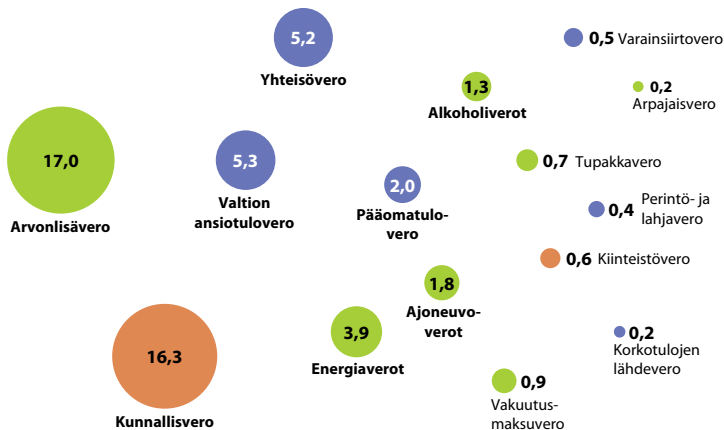
Lähde: Tilastokeskus.

Verot ja sova-maksut v. 2011

	Mrd. eur	%
Välittömät verot	31,0	38
Välilliset verot	26,9	33
Sova-maksut	24,2	29
Yhteensä	82,1	100

15 merkittävintä verotulojen lähdettä 2011* (mrd. euroa)

Valtiolle maksettava vero

Kunnalle maksettava vero

Välillinen vero

* pl. sosiaalivakuutusmaksut ja rahapelien tuotot

Arvonlisävero oli yksittäisistä veroista merkittävin julkisyhteisöjen verotulojen lähde vuonna 2011. Arvonlisäveron kertymä oli kaikkiaan 17,0 miljardia euroa.

Kunnat kantoivat miltei yhtä paljon kunnallisveroja, joiden kokonaistuotto oli 16,3 miljardia euroa. Sen sijaan valtion ansiotulovero ja yhteisövero tuottivat kumpikin alle kuusi miljardia euroa.

15 kertymältään merkittävimmän veron joukkoon mahtuvat juuri ja juuri arpajaisvero ja korkotulojen lähdevero, joiden kummankin kertymä oli noin 0,2 miljardia euroa.

Lähde: Tilastokeskus.

Julkisyhteisöjen markkinatulojen kehitys 1975–2011 (indeksi, 1975=100)

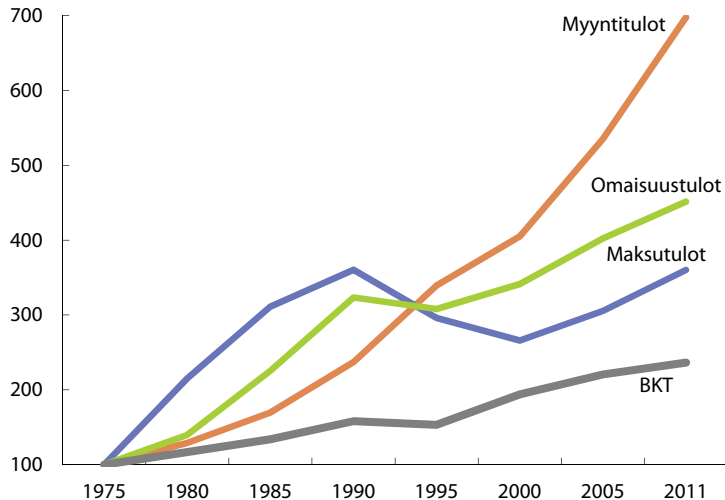
Julkisyhteisöjen liiketoimintatulot ovat reaalisesti seitsenkertaistuneet vuodesta 1975. Näihin myyntituloihin luetaan mm. valtion ja kuntien liikelaitosten tulot.

Myös julkisyhteisöjen omaisuus-tulot, kuten työeläkesijoitusten tuotot, valtionyhtiöiden osingot ja liikelaitosten tulouttamattomat ylijäämät, ovat kasvaneet. Julkisyhteisöjen palveluistaan perimiin maksuihin kuuluvat mm. sairaala- ja päivähoitomaksut.

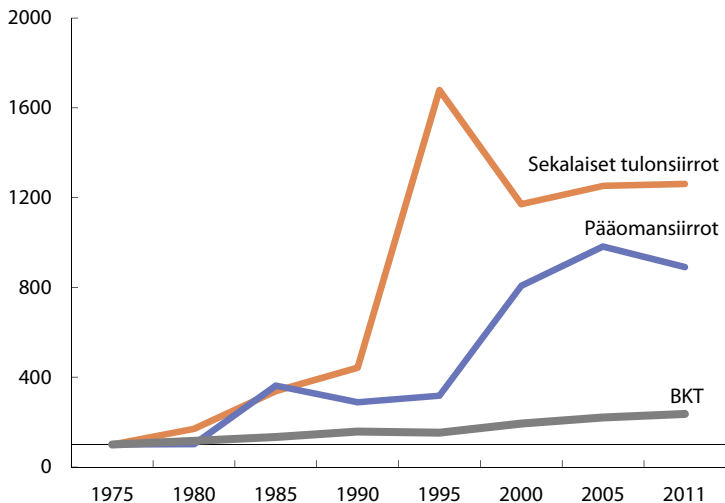
Lähde: Tilastokeskus.

Julkisyhteisöjen tuloja v. 2011 (mrd. euroa)

Myyntitulot	9,7
Omaisuustulot	7,1
Maksutulot	2,1

Julkisyhteisöjen muiden tulojen kehitys 1975–2011 (indeksi, 1975=100)

Julkisyhteisöjen tuloja kartuttavat myös erilaiset tulonsiirrot ja pääomansiirrot. EU-jäsenyys vuonna 1995 ja tukipolitiikan muuttuminen vauhdittivat näiden tulolajien kasvua.

Tyypillisiä julkisyhteisöjen saamia tulonsiirtoja ovat EU:n rakenne- ja sosiaalirahastojen tuet sekä sakkotulot. Pääomansiirrot sisältävät mm. perintö- ja lahjaveron tuoton sekä EU:n maksamat investointituet.

Lähde: Tilastokeskus.

Muut tulot v. 2011 (mrd. euroa)

Pääomansiirrot	0,6
Sekalaiset tulonsiirrot	0,6

Verot ja veronluonteiset maksut

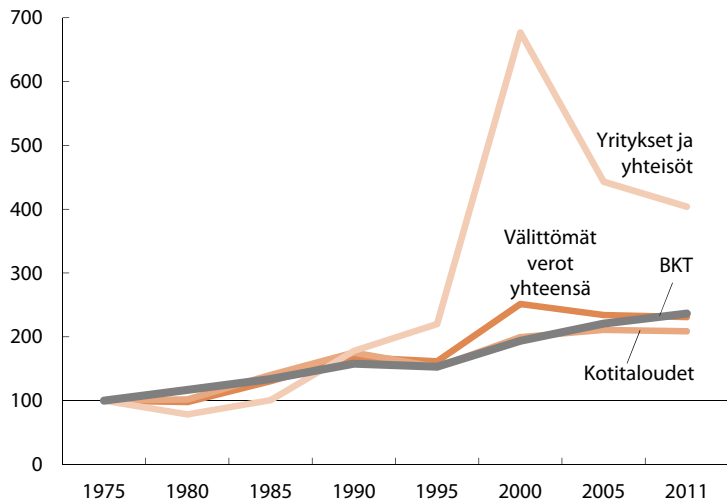
Veronsaajia ovat valtio, kunnat ja muut julkisyhteisöt, kuten sosiaaliturvaa hoitavat sosiaaliturvarahastot.

Noin puolet (40 miljardia euroa vuonna 2011) julkisen sektorin keräämistä veroista ja veronluonteisista maksuista menee valtiolle. Valtio perii kotitalouksilta ja yrityksiltä muun muassa tuloveroja, mutta arvonlisäveron ja muiden välillisten verojen tuotto on valtion tärkein tulonlähde.

Kunnat perivät asukkailtaan suoraan kunnallis- ja kiinteistöveroina noin viidenneksen kaikista veroista ja veronluonteisista maksuista (17 mrd. eur). Lisäksi valtio siirtää noin neljäsosan omista verotuloistaan (11 mrd. eur) kunnille valtionosuuksina sekä kuntien yhteisöveron jako-osuutena.

Noin 30 prosenttia veroista ja veronluonteisista maksuista (24 mrd. eur) menee sosiaaliturvarahastoille. Sosiaaliturvarahastot, kuten Kansaneläkelaitos, työeläkeyhtiöt ja työttömyyskassat, vastaavat laeissa määritellystä sosiaaliturvasta.

Välittömien verojen kehitys 1975–2011 (indeksi, 1975=100)

Välittömien verojen tuotto on kasvanut BKT:n tahdissa. Kotitalouksien maksamien välittömien verojen osuus BKT:sta on laskenut, mutta yritysten ja yhteisöjen nousut.

Kotitaloudet maksavat välittömiä veroja ansiotuloista, pääomatuloista sekä kiinteistöistä ja omaisuuden siirroista. Yritysten veropohja muodostuu voitoista ja kiinteistöomaisuudesta.

Lähde: Tilastokeskus.

Välittömät verot v. 2011

	Mrd. eur	%
Yritykset ja yhteisöt	5,8	19
Kotitaloudet	25,3	81
Yhteensä	31,1	100

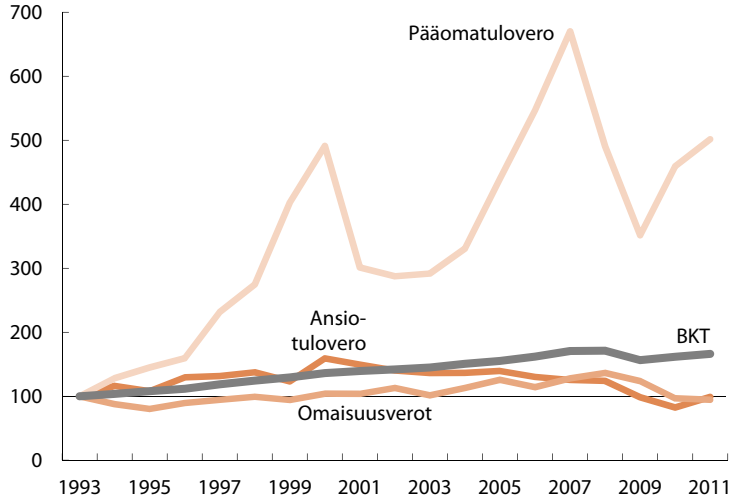
Kotitalouksien välittömät verot valtiolle 1993–2011 (indeksi, 1993=100)

Valtion kotitalouksilta perimää ansiotuloveroa on kevennetty. Pääomatuloverojen tuotto on kasvanut vauhdilla, kun yritysten kotitalouksille maksamat osinkotulot ovat kasvaneet. Pääomatuloveroa on vuodesta 1993 peritty osinko- ja vuokratuloista sekä myyntivoitoista. Valtion perimiin omaisuusveroihin kuuluvat korkotulojen lähdevero, varainsiirtovero ja perintö- ja lahjaverot (ks. s. 14–15).

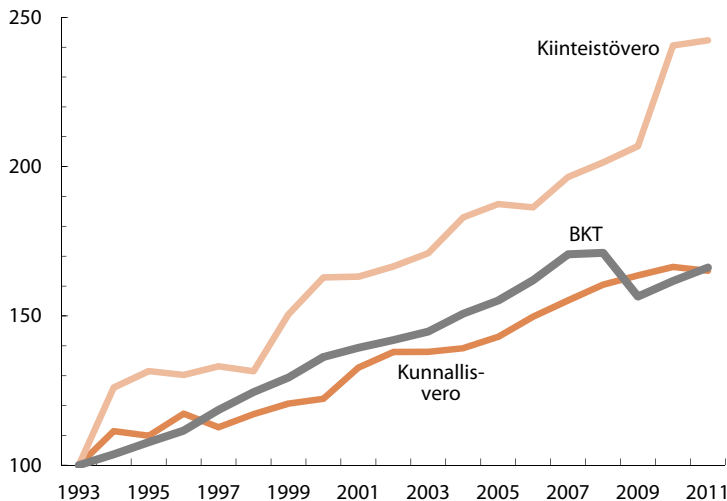
Lähde: Tilastokeskus.

Kotitalouksien verot valtiolle v. 2011 (mrd. euroa)

Ansiotulovero	5,3
Pääomatulovero	2,0
Omaisuusverot	1,1
Yhteensä	8,4

Kotitalouksien välittömät verot kunnille 1993–2011 (indeksi, 1993=100)

Kotitalouksien kunnille maksamien kunnallisverojen tuotto on kasvanut reaalisesti likimain BKT:n tahdissa. Kiinteistövero taas on tuottanut varsin hyvin, kun asuinrakennusten verotusarvoja ja kiinteistöveroprosentteja on korotettu.

Kiinteistöverotusta on kiristetty myös viime vuosina, kun finanssi-kriisi on syventänyt kuntatalouden kroonista alijäämää. Kiinteistövero on peritty vuodesta 1993.

Lähde: Tilastokeskus.

Kotitalouksien verot kunnille v. 2011 (mrd. euroa)

Kunnallisverot	16,3
Kiinteistöverot	0,6
Yhteensä	16,9

Kotitalouksien kiinteistöveron sekä perintö- ja lahjaveron kehitys 1993–2011 (indeksi, 1993=100)

Kotitalouksien omaisuusveroista nopeimmin ovat kasvaneet perintö- ja lahjaveron tuotto sekä kiinteistöveron tuotto.

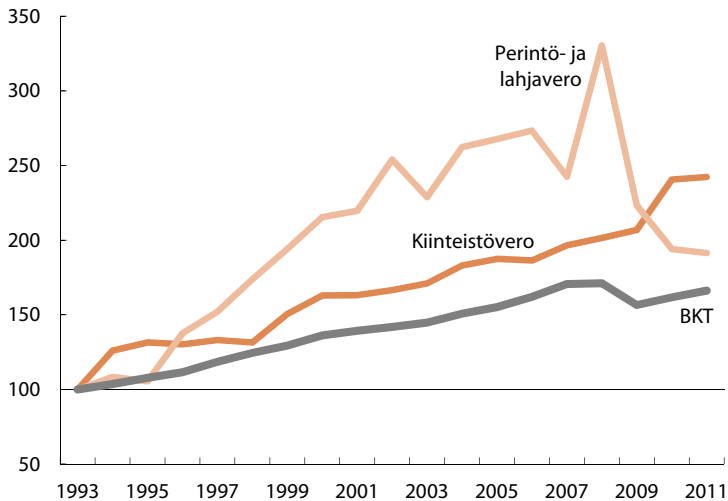
Perintö- ja lahjaveron tuotto ponkasi kasvuun myös vuonna 2008, kun listaamattomien yhtiöiden sukupolvenvaihdosten verotus uhkasi kiristyä.

Kaikkiaan kotitaloudet maksoivat valtiolle ja kunnille omaisuusveroja noin 1,7 miljardia euroa vuonna 2011 (ks. myös seuraava kuvio).

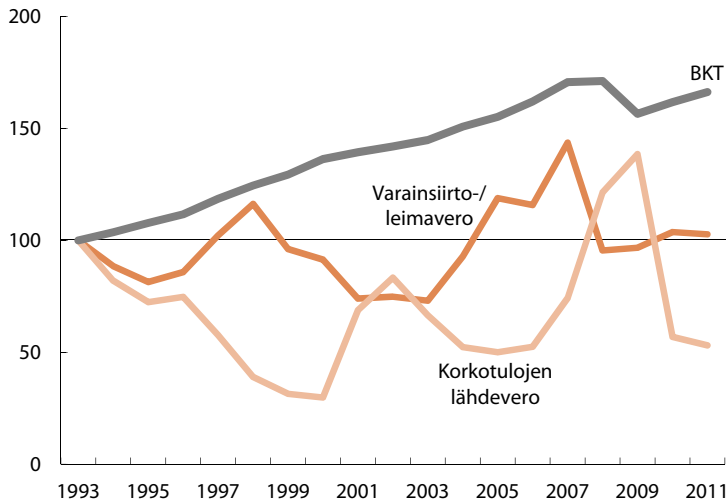
Lähteet: Tilastokeskus, Verohallinto.

Kotitalouksien omaisuusveroja v. 2011 (mrd. euroa)

Kiinteistövero	0,6
Perintö- ja lahjaveron	0,4

Kotitalouksien muiden omaisuusverojen kehitys 1993–2011 (indeksi, 1993=100)

Kotitaloudet maksavat varainsiirtoveroa kiinteistö- ja arvopaperikaupoista sekä lähdeveroa korkotuloista. Näiden omaisuusverojen tuotto on kasvanut reaalisesti BKT:ta hitaammin.

Varainsiirtoveron tuotto seuraa arvopaperi- ja kiinteistökauppojen lukumäärien ja hintojen muutoksia. Korkotulojen lähdeverojen vaihtelua selittävät korkotason muutokset.

Lähteet: Tilastokeskus.

Kotitalouksien omaisuusveroja v. 2011 (mrd. euroa)

Varainsiirtovero	0,5
Korkotulojen lähdevero	0,2

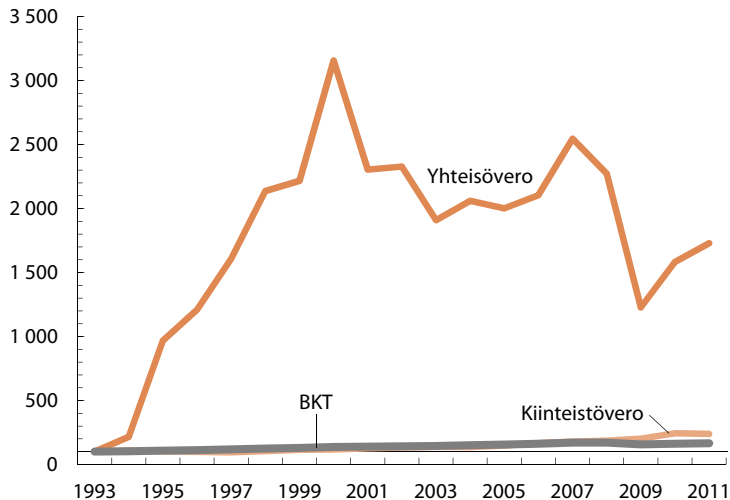
Yritysten ja yhteisöjen välittömien verojen kehitys 1993–2011 (indeksi, 1993=100)

Yritysten ja yhteisöjen maksamien yhteisöverojen kasvu on ollut huomattavasti BKT:ta nopeampaa. Kasvu alkoi 1990-luvun lamavuosien jälkeen, kun yritysverokanta pudotettiin lähes puoleen ja yritysten tulokset alkoivat kohentua. Veroprosentin alentaminen kannusti yrityksiä näyttämään voittoa ja jakamaan sitä omistajilleen, kuten kotitalouksille.

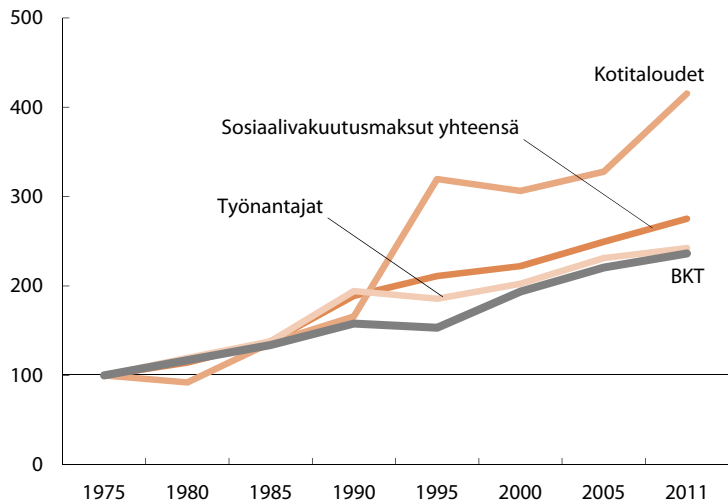
Lähteet: Tilastokeskus, Verohallinto.

Yritysten ja yhteisöjen välittömät verot v. 2011 (mrd. euroa)

Yritysten ja yhteisöjen tulovero	5,2
Kiinteistövero	0,6
Yhteensä	5,8

Sosiaalivakuutusmaksujen kehitys 1975–2011 (indeksi, 1975=100)

Sosiaalivakuutusmaksut, kuten työeläke- ja sairausvakuutusmaksut, ovat reaalisesti nousseet BKT:ta ripeämmin. Maksujen korotuksilla on rahoitettu kasvavia eläke- ja sosiaalimenoja.

Kotitalouksien sosiaalivakuutusmaksut ovat yli nelinkertaistuneet vuodesta 1975. Maksurasitusta on siirretty työnantajilta kotitalouksille, kun on pyritty parantamaan yritysten kilpailukykyä ja työllistämistä.

Lähde: Tilastokeskus.

Sosiaalivakuutusmaksut v. 2011

	Mrd. eur	%
Kotitaloudet	7,1	29
Työnantajat	17,1	71
Yhteensä	24,2	100

Välillisten verojen kehitys 1975–2011 (indeksi, 1975=100)

Arvonlisäveron tuotto on kasvanut BKT:ta nopeammin. Valmisteverojen kasvu on ollut hitaampaa.

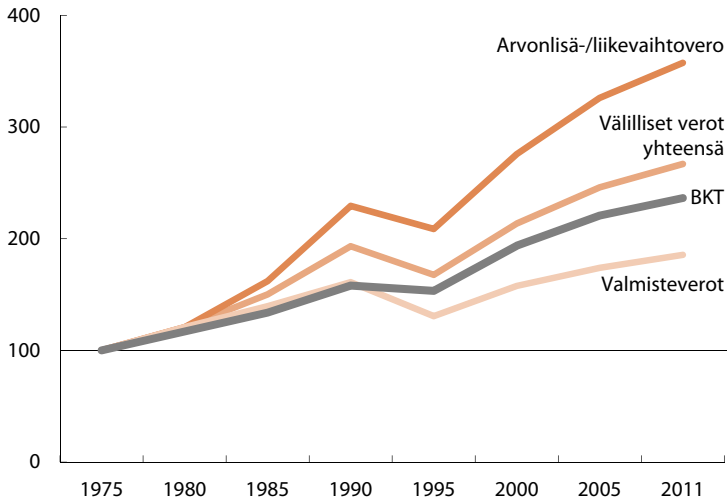
Välillisten verojen kehitys seuraa suhdannetta, etenkin yksityisen kulutuksen muutoksia. Vaikka yritykset tilittävät välilliset verot, kuluttajat maksavat ne korkeimpina hintoina.

EU-jäsenyys vuonna 1995 muutti verorakennetta. Alkutuotannon valmisteveroja karsittiin ja palvelut tulivat arvonlisäveron piiriin.

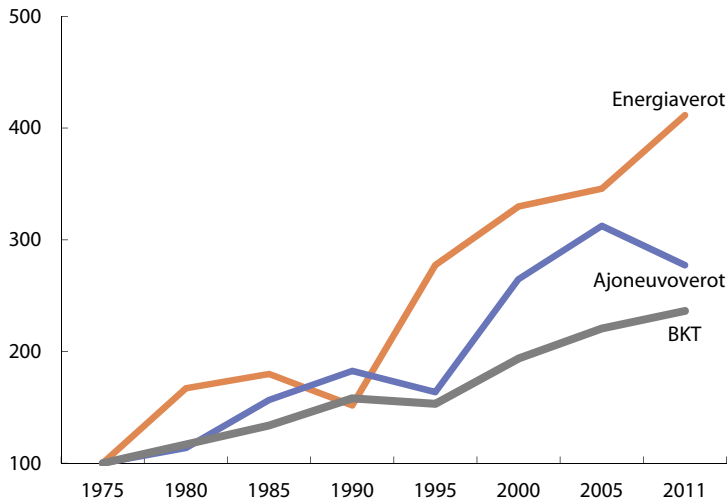
Lähde: Tilastokeskus.

Välilliset verot v. 2011 (mrd. eur)

Arvonlisävero	17,0
Valmisteverot	9,9
Yhteensä	26,9

Energian ja ajoneuvojen valmisteverojen kehitys 1975–2011 (indeksi, 1975=100)

Energian ja ajoneuvojen valmisteveroja on viime vuosina kiristetty. Veronkorotuksia on perusteltu pyrkimyksellä vähentää ilmastolle haitallista kulutusta ja tuotantoa.

Lämmön, sähkön ja polttoaineiden valmisteverotuksen kiristyksillä on lisäksi paikattu valtion kassavajeita taantumissa (1992–1994, 2008–).

Ajoneuvoverot kattavat sekä hankintavaiheen autoveron että vuotuisen ajoneuvoveron.

Lähde: Tilastokeskus.

Energian ja ajoneuvojen verot v. 2011 (mrd. euroa)

Energiaverot	3,9
Ajoneuvoverot	1,8

Haittaverojen kehitys 1975–2011 (indeksi, 1975=100)

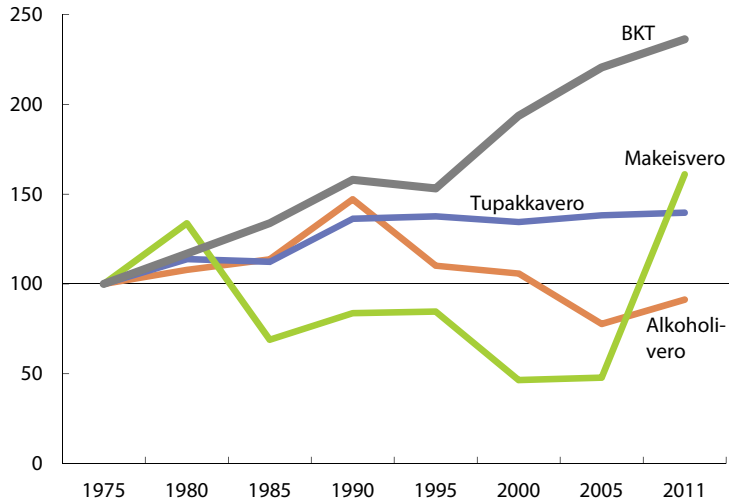
Terveydelle haitallisten hyödykkeiden valmisteverotus on reaalisesti kasvanut BKT:n kasvua hitaammin. Valmisteverojen kokonaistuotosta tupakan, alkoholin ja makeisten verotulojen osuus on tippunut noin 40 prosentista 17 prosenttiin.

Haittaverojen tuottoa vähentää mm. ostosmatkailu matalamman hintatason EU-alueella ja naapurimaissa.

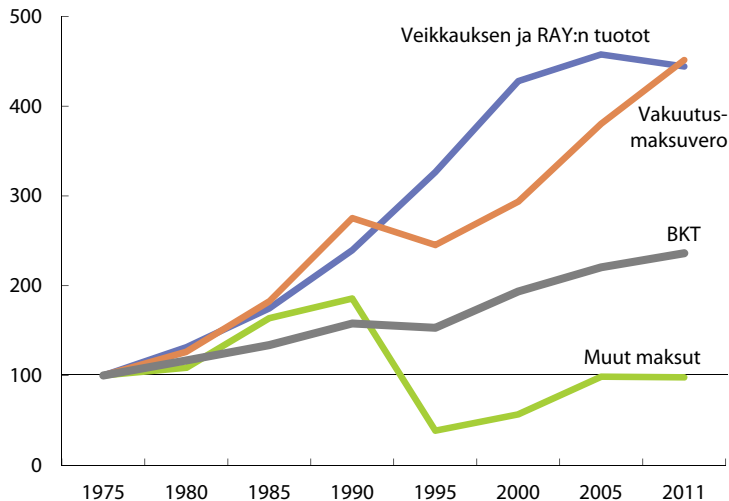
Lähde: Tilastokeskus.

Haittaverot v. 2011 (mrd. euroa)

Alkoholivero	1,3
Tupakkavero	0,7
Makeisvero	0,1
Yhteensä	2,1

Muiden tulojen kehitys 1975–2011 (indeksi, 1975=100)

Julkisyhteisöt saavat tuloja myös Veikkauksen ja Raha-automaattiyhdistyksen tuotoista. Pelimonopolien voittovarojen tuloutukset ovat perinteisesti kasvaneet vauhdikkaammin kuin BKT, mutta viime vuosina kehitys on hiipunut.

Kotitalouksien vakuutuksista perittävien verojen reaalin tuotto on kasvanut selvästi BKT:ta nopeammin.

Muihin maksuihin kuuluu mm. jätevero (ks. myös liite s. 43–44).

Lähde: Tilastokeskus.

Muita tuloja v. 2011 (mrd. euroa)

Pelituotot	0,9
Vakuutusmaksuvero	0,6
Muut valmisteverot ja maksut	0,4

Keskeiset verokannat

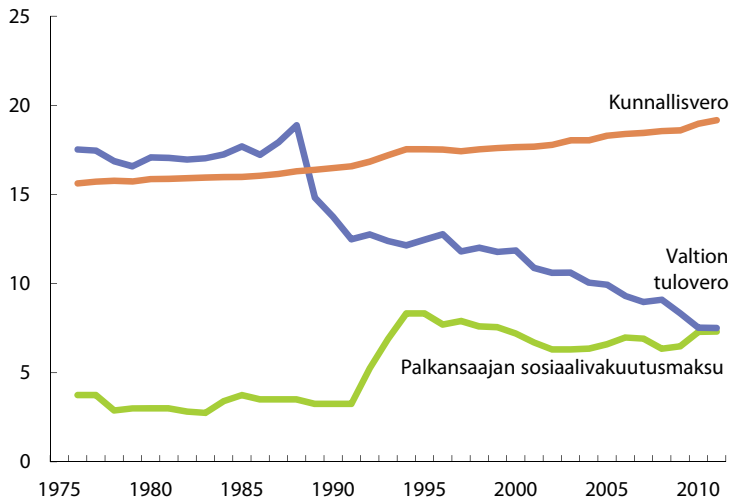
Vero peritään määritellyn verokannan perusteella tietyistä veropohjasta. Nimellinen verokanta on yleensä laissa säädetty prosentuaalinen maksuosuus (veroprosentti) tai esimerkiksi tilavuuspohjainen yksikkömaksu (senttiä/polttoainelitra).

Veropohja määrittelee sen, mistä tiettyä veroa maksetaan. Laajasti ottaen veropohjalla tarkoitetaan kaikkia niitä asioita, joita verotetaan. Matalillakin verokannoilla voidaan päästä suuriin verokertymiin, jos veropohja on kattava ja yhtenäinen.

Kotitalouksien ja yritysten käyttäytymiseen voidaan vaikuttaa veropolitiikalla, mikä tarkoittaa verokantojen, veropohjien tai molempien muuttamista haluttujen vaikutusten aikaansaamiseksi. Esimerkiksi verovähennyksillä voidaan keventää jonkin kohteen verotusta pienentämällä veropohjaa.

Arvonlisäverotuksessa (ks. esim. s. 24) on käytössä alennettuja verokantoja, joilla tietyistä tuotteista peritään suhteellisesti vähemmän veroa kuin toisista. Tavaroiden ja palvelujen yleinen arvonlisäverokanta oli 24 prosenttia vuonna 2013. Alennettu arvonlisäverokanta on elintarvikkeilla (14 %) ja esimerkiksi lääkkeillä ja kulttuuri-palveluilla (10 %).

Kotitalouksien tulovero- ja sosiaalivakuutusmaksukannat 1976–2011 (keskimääräinen prosentti)

Kotitalouksien nimelliset verokannat ovat viime vuosina olleet nousussa. Ainostaan valtion keskimääräinen tuloveroprosentti (pl. vähennykset) on pysynyt laskussa.

Valtion tuloverotuksen kevennykset on tehty yleensä tulopoliittisten ratkaisujen yhteydessä. Niillä on pyritty hillitsemään palkkojen nousua ja parantamaan yritysten kilpailukykyä.

Keskimääräinen asukasluvulla painotettu kunnallisveroprosentti on noussut vakaasti.

Sosiaalivakuutusmaksujen perusteet ovat pysyneet melko vakaina sitten 1990-luvun laman.

Lähteet: Tilastokeskus, Veronmaksajain Keskusliitto.

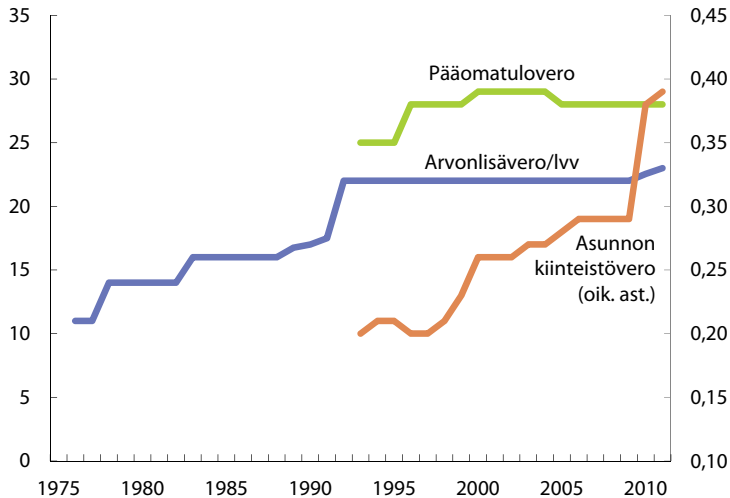
Kotitalouksien kulutus-, pääomatulo- ja kiinteistöverokannat 1976–2011 (nimellinen prosentti)

Kotitalouksien kulutuksen ja pääomatulojen sekä kiinteistöomaisuuden verokannat ovat pysyneet varsin tasaisessa nousussa. Veroprosenttien korotuksilla on tavoiteltu valtiolle lisätuloja mm. valtion tuloveron kevennyksen vastapainoksi.

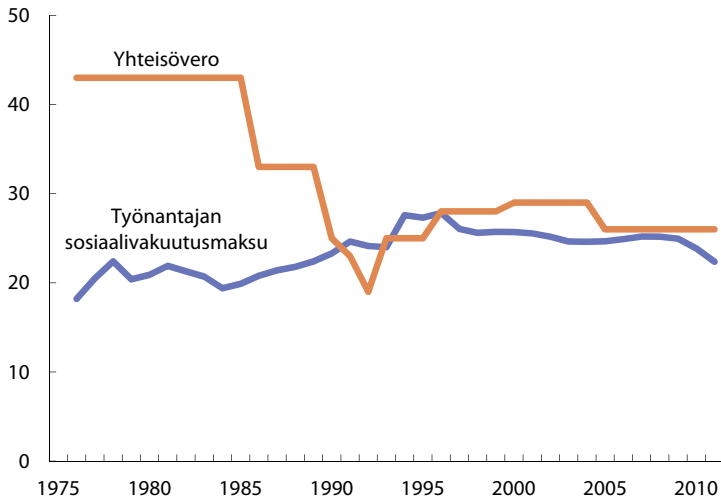
Vuosina 1994–2009 yleinen arvonlisäverokanta oli 22 prosenttia. Vuonna 2010 se nostettiin 23 prosenttiin. Alennettu arvonlisävero oli elintarvikkeilla 13 prosenttia sekä esimerkiksi lääkkeillä ja kirjoilla 9 prosenttia vuonna 2010. (Vuonna 2013 yleinen arvonlisävero oli 24 % ja alennetut kannat 14 % ja 10 %.)

Kiinteistövero kotitaloudet maksavat vakituisista asunnoista ja loma-asunnoista.

Lähde: Tilastokeskus.

Työnantajan verokannat 1976–2011 (keskimääräinen prosentti)

Yritysten ja yhteisöjen nimellinen yhteisövero on vaihdellut 19 ja 43 prosentin välillä. Yhteisöverotuksen suurimmat kevennykset ajoittuivat 1980-luvulle.

Vuosina 2005–2011 yhteisöverokanta oli 26 prosenttia. Vuosina 2012–2013 se laski 24,5 prosenttiin. Vuonna 2014 se alenee edelleen 20 prosenttiin.

Yritysten välilliset työvoimakustannukset eli työnantajan sosiaalivakuutusmaksut nousivat 1990-luvun puoliväliin asti. Viime vuosina niitä on työllisyysyistä alennettu.

Lähteet: Valtiovarainministeriö, Tilastokeskus.

Keskeiset veroasteet

Veroaste kertoo, mikä osuus veron kohteesta, esimerkiksi ansiotulosta, todellisuudessa maksettiin verona. Veroaste kuvaa todellista verorasitusta nimellisiä veroprosentteja tarkemmin.

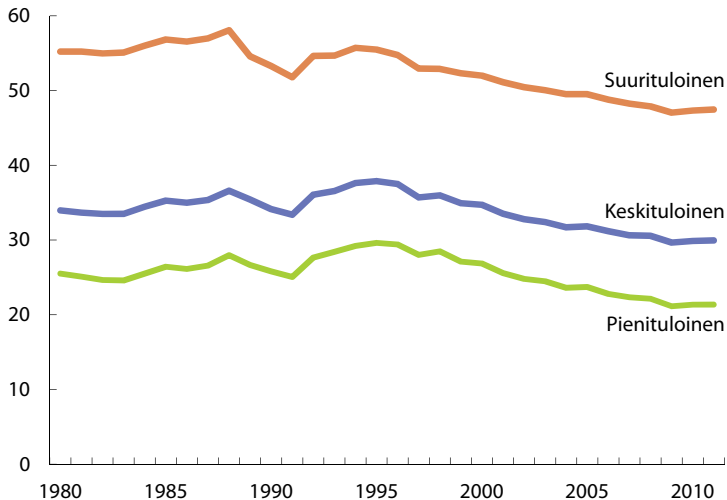
Veroaste lasketaan suhteuttamalla verokertymä kyseisen veron veropohjaan. Veroasteesta puhutaan myös efektiivisenä verona.

Kun veroaste nousee veropohjan kasvaessa, kyse on progressiivisesta verotuksesta. Tämä näkyy esimerkiksi valtion ansiotuloverotuksessa, kun palkkasumman kasvaminen johtaa korkeampaan veroasteeseen.

Yksittäisten verolajien veroasteet kuvaavat verorasitusta tarkemmin kuin veroprosentit. Esimerkiksi yritysten yhteisöveroprosentti oli 26 prosenttia vuonna 2011, mutta yhteisöveroaste oli 17 prosenttia (ks. s. 33).

Koko kansantalouden kokonaisveroaste lasketaan suhteuttamalla kaikkien pakollisten veronluonteisten maksujen vuosikertymä bruttokansantuotteeseen. Kokonaisveroaste kuvaa julkisen sektorin kokoa myös kansainvälisessä vertailussa (ks. s. 37).

Pieni-, keski- ja suurituloisen palkansaajan tuloveroasteet 1980–2011 (prosenttia ansiotuloista)

Palkansaajien tuloverorasitus on pienentynyt 1990-luvun puolivälistä. Vuonna 2011 suurituloisen palkansaajan tuloveroaste oli 47 prosenttia, keskituloisen 30 prosenttia ja pienituloisen 21 prosenttia.

Suurituloisen palkansaajan veroaste aleni vuosina 1980–2000 muita enemmän. Viime vuosikymmenellä tuntuvimmin on laskenut pienituloisen veroaste.

Laskelma huomioi verot ja sosiaaliturvamaksut suhteessa verotettaviin tuloihin sekä automaattiset vähennykset. Pienituloisen tuloksi on arvioitu 60 prosenttia palkansaajan keskitulosta ja suurituloisen tuloksi neljä kertaa keskitulo.

Lähde: Veronmaksajain Keskusliitto.

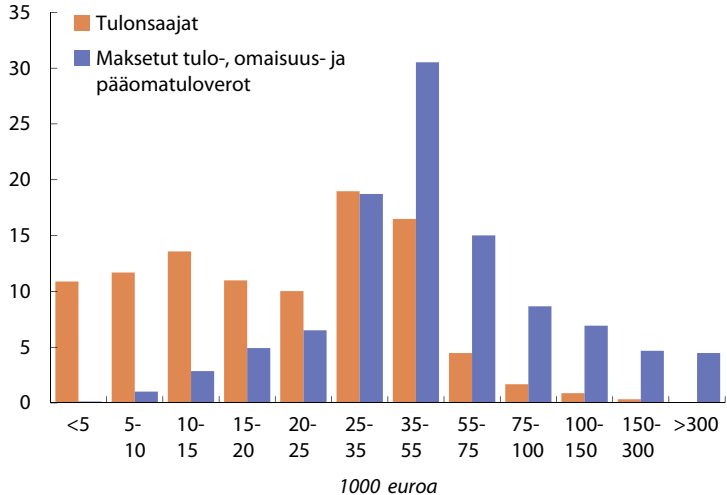
Tulonsaajien maksamat verot tuloluokittain 2011 (prosenttia)

Kotitaloudet maksoivat tulo-, omaisuus- ja pääomatuloveroja yhteensä 23,4 miljardia euroa vuonna 2011. Valtion tuloverotus on progressiivista eli mitä suuremmat ansiotulot, sitä korkeampi veroprosentti.

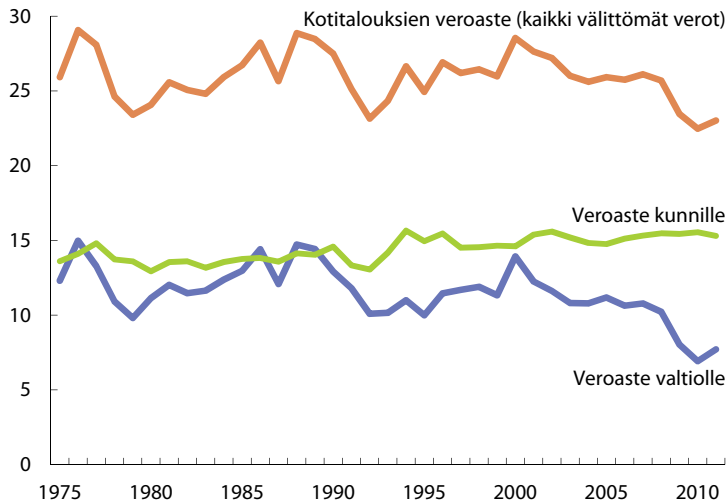
Yli 100 000 euron vuositulot sai 1,3 prosenttia kotitalouksista (noin 62 000 henkilöä). He maksoivat koko veropotista 16 prosenttia (3,7 miljardia euroa).

Kotitalouksista 16,5 prosenttia (759 000 henkilöä) oli keskituloisia eli hankki 35 000–55 000 euron vuositulot. Heidän osuutensa kaikista tuloveroista oli 31 prosenttia (7,1 miljardia euroa).

Lähde: Verohallinto.

Kotitalouksien veroaste 1975–2011 (prosenttia ansiotuloista)

Kotitalouksien tulo-, pääomatulo- ja omaisuusverojen osuus niiden ansiotuloista on vaihdellut 23 ja 30 prosentin välillä. Veroaste laskee taantumissa, kuten finanssikriisissä (2008–), kun työllisyys heikkenee ja pääomatulot vähenevät.

Kunnallisveroaste on ollut tasaisessa nousussa. Kunnat kiristivät tuloverotustaan 1990-luvun lama-vuosina, minkä lisäksi vuonna 1993 otettiin käyttöön kiinteistövero.

Valtion veroaste on ollut laskussa. Omaisuus- ja pääomatuloverojen osuus kotitalouksien maksamista valtion välittömistä veroista oli vuonna 2011 noin 37 prosenttia.

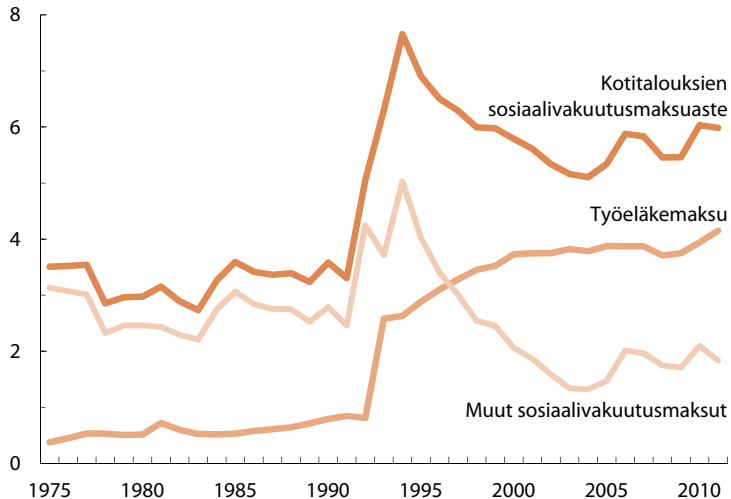
Lähde: Tilastokeskus.

Kotitalouksien sosiaalivakuutusmaksuaste 1975–2011 (prosenttia ansiotuloista)

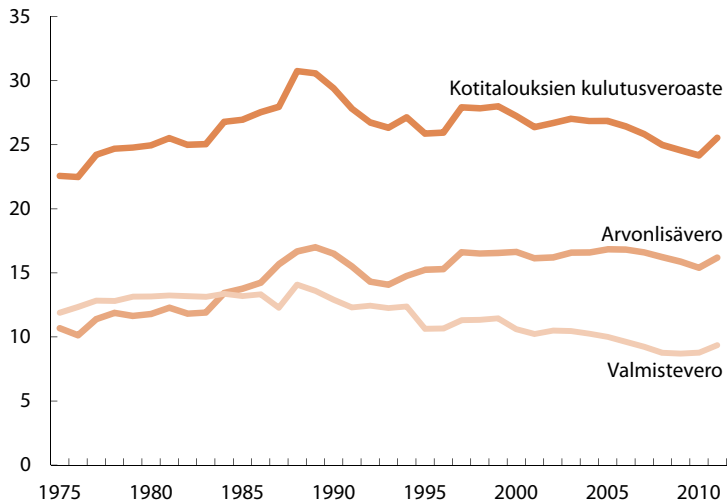
Kotitalouksien sosiaalivakuutusmaksuaste eli työeläke-, työttömyys- ja sairausvakuutusmaksujen osuus ansiotuloista on lähes kaksinkertaistunut vuodesta 1975. Palkkatuloista perittävät työeläkemaksut ovat nousseet, kun eläkekustannukset ovat kasvaneet.

1990-luvun laman aikaan sosiaalivakuutusmaksuja korotettiin tuntuvasti, kun sosiaalimenot kasvoivat nopeasti. Lamavuosien jälkeen kotitalouksien muiden sosiaalivakuutusmaksujen, kuten työttömyys- ja sairausvakuutusmaksujen, perusteita on kevennetty.

Lähde: Tilastokeskus.

Kotitalouksien kulutusveroaste 1975–2011 (prosenttia yksityisistä kulutusmenoista)

Kotitalouksien hankkimista hyödykkeistä perittyjen kulutusverojen osuus kulutusmenoista on pysynyt korkeana. Huipussaan kulutusveroaste oli yli 30 prosenttia 1980-luvun lopulla velkavetoisen kulutusjuhlan aikaan.

Viime vuosikymmeninä kulutusveroissa on tapahtunut selkeä rakennemuutos, kun valmisteverojen tuoton osuus on vähentynyt ja arvonlisäveron nousut.

EU-jäsenyys vuonna 1995 laski tullituloja ja valmisteverojen osuutta. Samalla arvonlisäverotus kiristyi, kun veropohja laajeni kattamaan rakentamisen ja yksityiset palvelut.

Lähde: Tilastokeskus.

Esimerkkejä kulutusveroista tietyissä tuotteissa 2012 (prosenttia hinnoista)

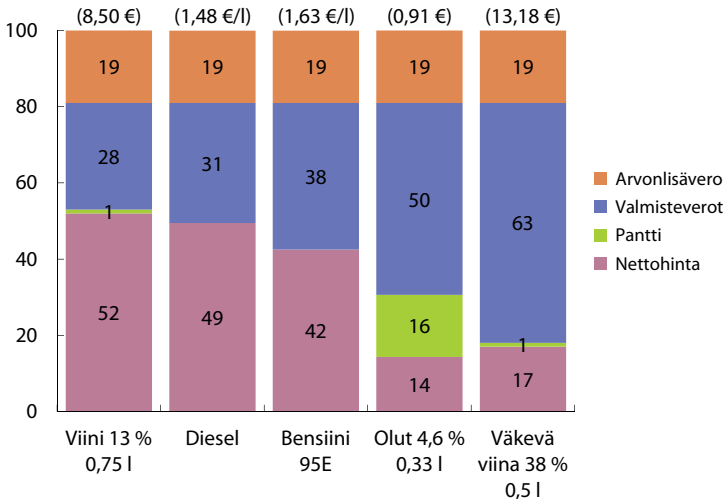
Arvonlisä- ja valmisteverot siirtyvät kuluttajan maksettaviksi tuotteiden loppuhinnoissa. Valmisteverotus vaikuttaa etenkin alkoholin ja energian hintoihin.

Kovin prosentuaalinen valmistevero kohdistuu esimerkkituotteissa väkevään alkoholiin. Koskenkorva-pullon verollisesta hinnasta 63 prosenttia on valmisteveroja.

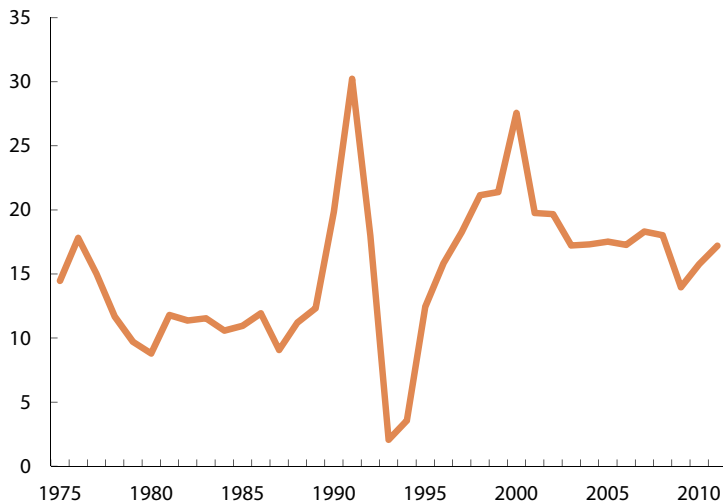
Polttoaineiden hinnoista noin puolet on veroja. Bensiinin valmistevero on 7 prosenttiyksikköä korkeampi kuin dieselin.

Yleisen arvonlisäveron (23 % vuonna 2012) osuus esimerkkituotteiden verollisesta hinnasta on noin 19 prosenttia.

Lähde: Veronmaksajain Keskusliitto.

Yritysten ja yhteisöjen tuloveroaste 1975–2011 (prosenttia voitoista)

Yritysten tuloveroaste eli yritysten maksamat yhteisöverot suhteessa niiden voittoihin* oli vuonna 2011 keskimäärin 17 prosenttia.

Veroaste on vaihdellut voimakkaasti. Huipussaan, yli 30 prosentissa, se kävi vuonna 1991 kulutusjuhlien jälkimainingeissa. Sen jälkeisinä lamavuosina se romahti lähes nollan pintaan.

1990-luvun lopulla yritysveron tuotto kääntyi pitkäkestoiseen nousuun. Kehitykseen vaikuttivat yritysverotuksen tuntuva keventäminen ja yritysten voittojen kasvu.

* Kansantalouden tilinpidossa toimintaylijäämä.

Lähde: Tilastokeskus.

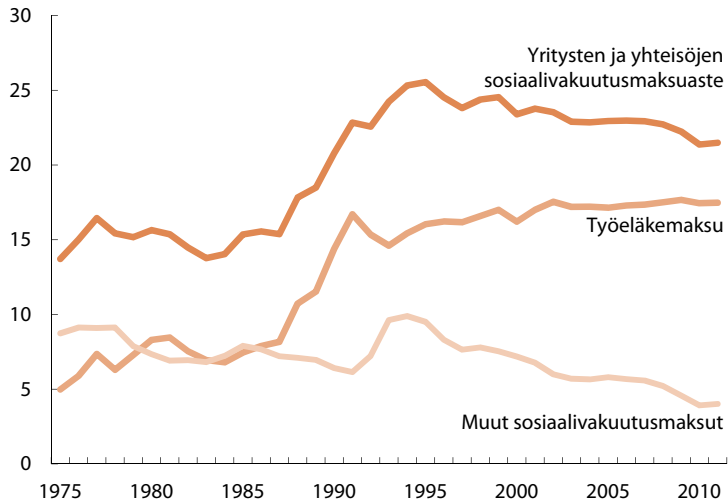
Yritysten ja yhteisöjen sosiaalivakuutusmaksuaste 1975–2011 (prosenttia palkoista)

Yritysten sosiaalivakuutusmaksujen osuus niiden maksamista palkoista on laskenut tasaisesti viime vuosina. Sosiaalivakuutusmaksuaste oli keskimäärin 21,5 prosenttia vuonna 2011.

Työnantajien työeläkemaksurasi-
tusta on hiljalleen lisätty, mutta
sen vastapainoksi muita sosiaaliva-
kuutusmaksuja kevennetty hieman
enemmän. Esimerkiksi vuonna 2009
poistettiin kansaneläkemaksu suu-
rimmalta osalta työnantajista.

Välillisten työvoimakustannusten
alentamisella on pyritty laskemaan
työn teettämisen kustannuksia ja
parantamaan yritysten kilpailu-
kykyä.

Lähde: Tilastokeskus.

Kansainvälistä vertailua

Yleisin kansainvälisissä verotusvertailuissa käytetty mittari on kansantalouden kokonaisveroaste, joka kuvaa koko kansantalouden verorasitusta. Se havainnollistaa myös julkisen sektorin kokoa kansantaloudessa (ks. s. 37).

Toinen yleisesti käytetty kansainvälinen mittari on verokiila (s. 38). Verokiila kuvaa työhön kohdistuvien verojen ja veronluonteisten maksujen kokonaismäärän. Työnantajalle verokiila kertoo työnteon kokonaishinnan.

Kun verokiila on korkea, työntekijän puhtaana käteen saama nettopalkka voi jäädä pieneksi, vaikka hyödykkeen hinta asiakkaalle on korkea. Siksi korkeaa verokiilaa pidetään haitallisena työllisyydelle ja kannustimena verojen kiertoon. Vaihdannassa verokiila on lisäksi usein kaksinkertainen, kun asiakas rahoittaa ostoksensa omasta työstään käteen jäävällä nettotulolla. Mitä suurempi verokiila on, sitä enemmän se leikkaa asiakkaan ostovoimaa.

Työhön kohdistuvaa verotusta kuvaa myös rajaveroaste eli marginaaliveroaste (s. 39). Se mittaa lisäansioiden verorasitusta. Korkea rajaveroaste vähentää halukkuutta tehdä lisätyötä tai esimerkiksi hankkia lisäkoulutusta.

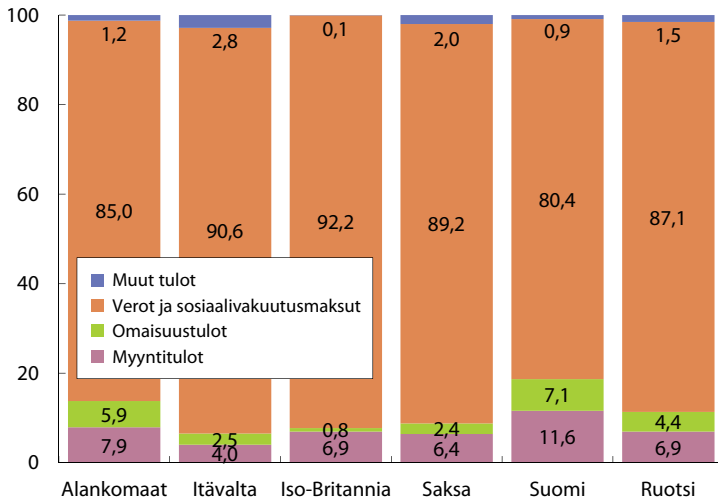
Julkisyhteisöjen tulojen jakauma eräissä EU-maissa 2011 (prosenttia kokonaistuloista)

Verot ja sosiaalivakuutusmaksut ovat merkittävimmät julkisyhteisöjen tulojen lähteet. Vuonna 2011 niiden osuus julkisyhteisöjen kokonaistuloista oli Suomessa noin 80 prosenttia ja Britanniassa 92 prosenttia.

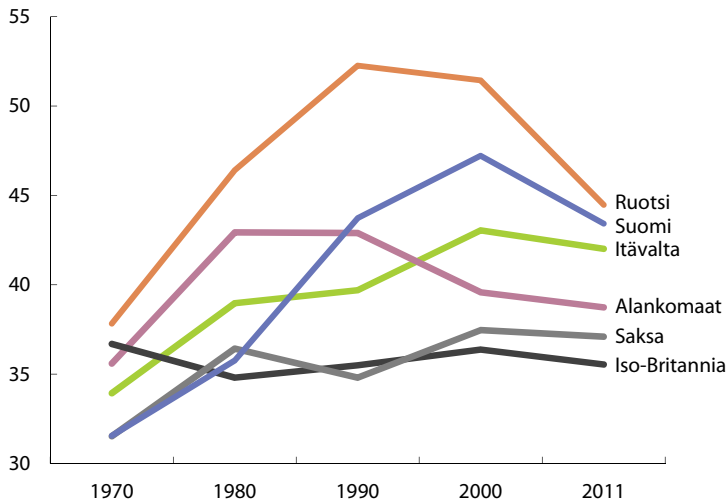
Valtion ja kuntien liiketoimintaan saamien myyntitulojen ja asiakasmaksujen osuus kokonaistuloista on Suomessa EU-maiden suurin. Vuonna 2011 näiden tulojen osuus oli meillä noin 12 prosenttia, kun EU-maiden keskiarvo oli 6 prosenttia.

Julkisyhteisöt saavat meillä muita EU-maita enemmän myös omaisuustuloja, kuten valtionyhtiöiden osinkoja.

Lähde: Eurostat.

Kansantalouden veroaste eräissä EU-maissa 1970–2011 (prosenttia BKT:sta)

Kokonaisveroaste eli verojen ja veronluontoisten maksujen osuus BKT:sta on meillä korkeampi kuin useimmissa kilpailijamaissamme. Vuonna 2011 veroasteemme oli 43,4 prosenttia.

2000-luvulla veroaste on laskenut kaikissa vertailumaissa, kun kansainvälinen verokilpailu on kiristynyt.

Lähde: OECD.

Veroaste v. 2011 (%)

Ruotsi	44,5
Suomi	43,4
Itävalta	42,0
Alankomaat	38,7
Saksa	37,1
Iso-Britannia	35,5

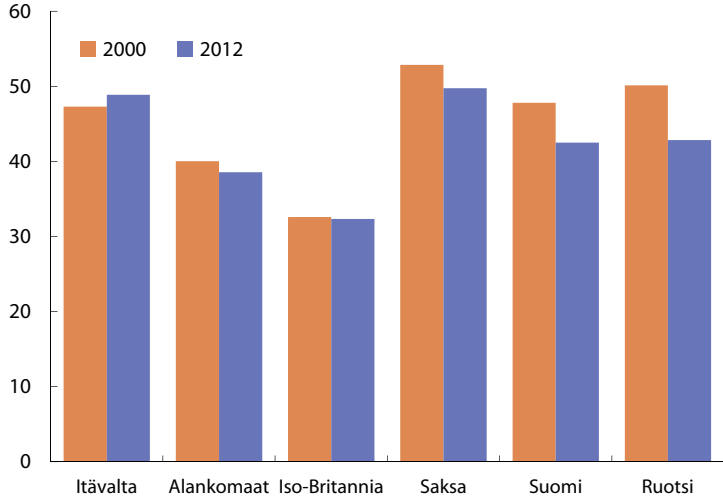
Palkansaajan verokiila eräissä EU-maissa 2000 ja 2012 (prosenttia työvoimakustannuksista)

Palkansaajan verokiila eli tuloverojen ja sosiaalivakuutusmaksujen suhde työvoimakustannuksiin on Suomessa jotakuinkin eurooppalaisten kilpailijamaidemme tasolla. Pieni- ja keskituloisten verokiila on meillä kapeampi kuin suurituloisten. Vuonna 2012 keskituloisen verokiila oli Suomessa keskimäärin 42,5 prosenttia.

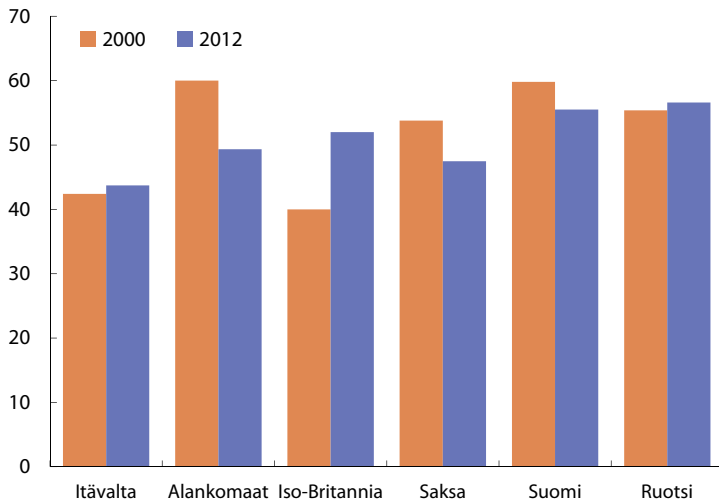
Lähde: OECD.

Keskituloisen verokiila v. 2012 (%)

Saksa	49,8
Itävalta	48,9
Ruotsi	42,8
Suomi	42,5
Alankomaat	38,6
Iso-Britannia	32,3

Palkansaajan korkein rajaveroaste eräissä EU-maissa 2000 ja 2012 (prosenttia lisätulosta)

Rajaveroaste oli vuonna 2012 Suomessa vertailumaiden korkeimpia. Meillä palkansaaja maksoi 100 euron palkankorotuksesta veroja ja sosiaalivakuutusmaksuja automaattisten vähennysten jälkeen korkeimmillaan 55,5 euroa, kun vuositulot ylittivät 72 000 euroa. Saksassa korkein rajaveroaste oli 47 prosenttia, ja sitä sovellettiin yli 258 000 euron tuloihin.

Lähde: OECD.

Rajaveroaste v. 2012 (%)

Ruotsi	56,6
Suomi	55,5
Iso-Britannia	52,0
Alankomaat	49,3
Saksa	47,5
Itävalta	43,7

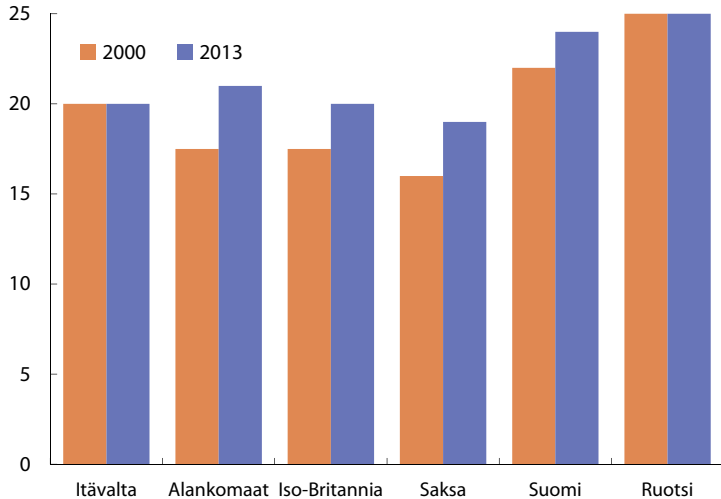
Yleinen arvonlisäverokanta eräissä EU-maissa 2000 ja 2013 (prosenttia)

Kulutuksen verotus on meillä kireämpää kuin eurooppalaisissa kilpailijamaissamme. Kansainvälinen talouskriisi (2008–) on viime vuosina muuttanut arvonlisäverokantoja, kun valtiot ovat yrittäneet paikata julkisen talouden alijäämää veronkorotuksilla tai elvyttää taloutta veronalennuksilla.

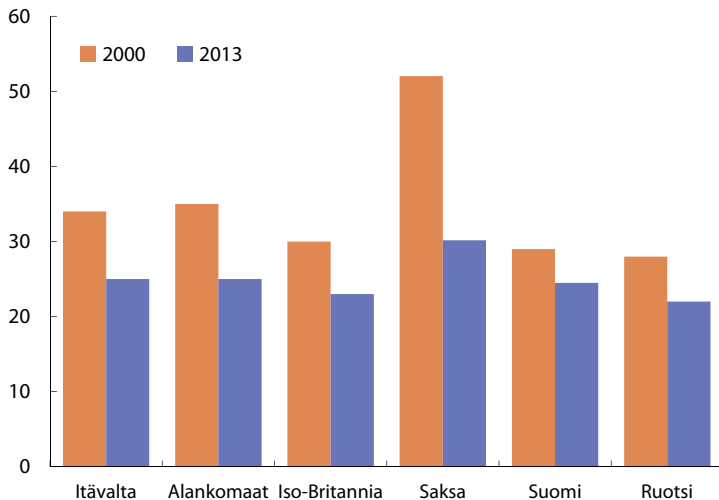
Lähde: OECD.

Yleinen arvonlisäverokanta v. 2013 (%)

Ruotsi	25
Suomi	24
Alankomaat	21
Iso-Britannia	20
Itävalta	20
Saksa	19

Yritysten ja yhteisöjen tuloverokanta eräissä EU-maissa 2000 ja 2013 (prosenttia)

Suomalaisyritysten tulojen verotus on vuosien kuluessa laskettu samalle tasolle kuin eurooppalaisissa kilpailijamaissamme.

Vuonna 2013 yritysten voittoja verotettiin meillä 24,5 prosentin verokannalla, mikä oli keskimäärin sama kuin kilpailijamaidemme keskiarvo. Vuonna 2014 yhteisöverokanta alenee Suomessa 20 prosenttiin.

Lähde: OECD.

Yritysten tuloverokanta v. 2013 (%)

Saksa	30,2
Itävalta	25,0
Alankomaat	25,0
Suomi	24,5
Iso-Britannia	23,0
Ruotsi	22,0

Pörssiosinkojen verokanta eräissä EU-maissa 2000 ja 2012 (prosenttia)

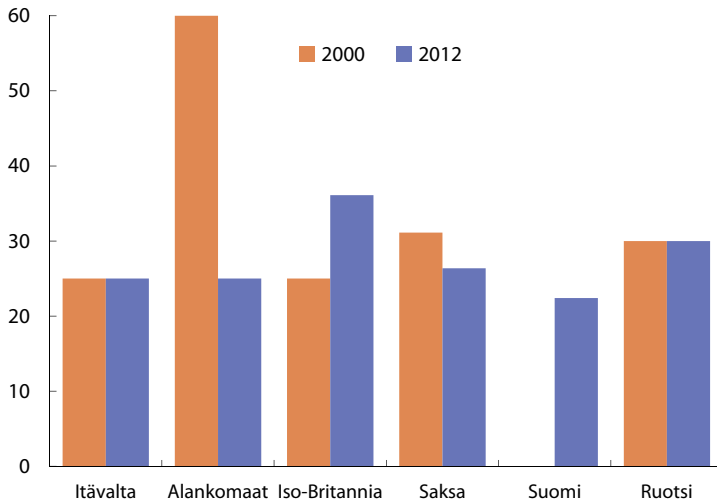
Pörssiyritysten osinkojen verotus on Suomessa ollut eurooppalaisia kilpailijamaitamme lievempää.

Vuonna 2000 yhtiöveron hyvitysjärjestelmä teki osingot käytännössä verottomiksi. Vuonna 2012 veroprosentti oli osinkojen määrästä riippuen 21–22,4. Vuonna 2014 osinkoverokanta kiristyi 25,5–27,2 prosenttiin.

Lähde: OECD.

Pörssiosinkojen verokanta v. 2012 (%)

Iso-Britannia	36,1
Ruotsi	30,0
Saksa	26,4
Alankomaat	25,0
Itävalta	25,0
Suomi	22,4

Liite: Julkisyhteisöjen tulot vuonna 2011 (mrd. euroa)

Myynti- ja maksutulot	11,973
– markkinatuotos	9,709
– tuotos omaan käyttöön	0,214
– maksutulot	2,050
Omaisuuksien tulot	7,097
– korot	3,126
– osingot	2,798
– muut	1,173
Kotitalouksien tuloverot valtiolle	8,385
– ansiotulovero	5,251
– perintö- ja lahjaverot	0,395
– varainsiirtovero	0,544
– korkotulojen lähdevero	0,198
– pääomatulovero (osingoista, vuokratuloista ja myyntivoitoista)	1,997
Kotitalouksien tuloverot kunnille	16,899
– kunnallisvero	16,301
– kiinteistövero	0,598
Kotitalouksien sosiaalivakuutusmaksut	7,100
– työeläkemaksu	4,730
– sairausvakuutusmaksu	1,675
– työttömyysvakuutusmaksu	0,427
– muut	0,268

Yritysten ja yhteisöjen tulo- ja omaisuusvero	5,754
– valtio	3,375
– paikallishallinto	1,647
– kirkko	0,131
– kiinteistövero	0,601
Yritysten ja yhteisöjen sosiaalivakuutusmaksut	17,119
– työeläkemaksu	13,706
– sairausvakuutusmaksu	1,592
– työttömyysvakuutusmaksu	1,556
– muut (vapaaehtoiset)	0,265
Arvonlisävero	17,020
– verokanta 9 %	0,735
– verokanta 13 %	2,277
– verokanta 23 %	14,008
Valmisteverot yhteensä	9,869
Ajoneuvovero	1,827
– ajoneuvovero	0,758
– auto- ja moottoripyörävero	1,069
Alkoholijuomaverot	1,291
– etyylialkoholi	0,443
– olut	0,534
– viini ja muut	0,313

Liite: Julkisyhteisöjen tulot vuonna 2011 (mrd. euroa)

Apteekkimaksut	0,144
Arpajaisvero	0,172
Energiaverot	3,875
– bensiini	1,334
– diesel	1,038
– sähkö	0,899
– muut	0,604
Eräiden juomapakkausten valmistevero	0,015
Hirvilupamaksut	0,006
Jätevero	0,064
Kalastuksenhoitomaksut	0,006
Koiravero	0,001
Lästimaksut	0,001
Makeisvero	0,134
– makeiset	0,047
– jäätelö	0,024
– virvoitusjuomat	0,063
Palosuojamaksu	0,009
Pilkintämaksut	0,003
Raha-automaattiyhdistyksen voittovarot	0,367
Ratavero	0,018
Riistanhoitomaksut	0,009

Tupakkavero	0,704
– savukkeet	0,626
– muut tupakkatuotteet	0,078
Vakuutusmaksuvero	0,626
Varmuusvarastointimaksu	0,046
Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot	0,516
Ydinenergiatutkimusmaksu	0,007
Öljyjättemaksu	0,004
Öljysuojamaksu	0,024
Julkisyhteisöjen muut tulot	0,905
– tulonsiirrot	0,641
– pääomansiirrot	0,264
Julkisyhteisöjen tulot yhteensä	102,121

Lähde: Tilastokeskus.